

5. Мельник, Т. М. Іллегалізація сфери зовнішньої торгівлі товарами в Україні [Текст] / Т. М. Мельник, Т. Л. Вишинська // Економічний часопис XXI ст. – 2014. – № 7-8(1). – С. 44–47.

6. Єлісеєнко, О. В. Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку зовнішньої торгівлі України [Текст] / О. В. Єлісеєнко, Г. С. Скобелева // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2014. – № 4. – С. 9–12.

7. Сидяга, Б. Проблеми розвитку торговельного потенціалу України [Текст] / Б. Сидяга // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2014. – Вип. 1 (10). – С. 250–256. – Режим доступу: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2014/14sbvtpu.pdf>

8. World Trade Organization Statistics. Country Profile: Ukraine, 2013. [Electronic resource] / Available at: <http://stat.wto.org/CountryProfile/WSDBcountryPFExport.aspx?Language=E&Country=UA>

9. World Trade Report 2014. Trade and development: recent trends and the role of the WTO [Electronic resource] / Available at: https://www.wto.org/english/res_e/publications_e/wtr14_e.htm

10. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

11. Експрес-випуск «Зовнішня торгівля України товарами за 2014 рік», Державна служба статистики України [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

References

1. Diachek, V. V. (2012). Foreign merchandise trade of enterprises in Ukraine: statistical overview and possibilities for development. *Biznes Inform*, 1, 11–19.

2. Atonomov, V., Ananyin, O., Makasheva, N. (2000). *Istoriya ekonomicheskikh ucheniy* [The history of economic thought]. Infra-M, Moscow, 784.

3. Mazaraki, A. (2011). The current trends and factors of foreign trade of Ukraine development. *Visnyk KNTEU*, 2, 5–11.

4. Makohon, Yu. V. (2008). Foreign economic relations of Ukraine and attracting investments. *Stratehichni priopytety*, 3 (8), 208–218.

5. Melnyk, T. M., Vysynska, T. L. (2014). Foreign trade of goods illegalization in Ukraine. *Ekonomichni chasopys-XXI*, 7-8 (1), 44–47.

6. Yeliseienko, O. V. (2014). Current state, problems and prospects of foreign trade development in Ukraine. *Visnik Berdyans'kogo universitetu menedzhmentu i biznesu*, 4, 9–12.

7. Sydiaga, B. (2014). Problems of Ukraine trade development potential. *Sotsial'no-yekonomichni problemi i derzhava*, 1 (10), 250–256. Available at: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2014/14sbvtpu.pdf>

8. World Trade Organization Statistics. Country Profile: Ukraine (2013). Available at: <http://stat.wto.org/CountryProfile/WSDBcountryPFExport.aspx?Language=E&Country=UA>

9. World Trade Report 2014. Trade and development: recent trends and the role of the WTO. Available at: https://www.wto.org/english/res_e/publications_e/wtr14_e.htm

10. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua>

11. Ekspres-vypusk «Zovnishnia torgovlia Ukrainy tovaramy za 2014 rik». Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua>

*Рекомендовано до публікації д-р екон. наук, професор В. В. Юхименко
Дата надходження рукопису 18.02.2015*

Вишинська Тетяна Леонідівна, кандидат економічних наук, старший викладач, кафедра міжнародної економіки, Київський національний торговельно-економічний університет, вул. Кіото, 19, м. Київ, Україна, 02156

E-mail: tvyshynska@gmail.com

Генералов Олександр Валентинович, кандидат економічних наук, старший викладач, кафедра міжнародної економіки, Київський національний торговельно-економічний університет, вул. Кіото, 19, м. Київ, Україна, 02156

E-mail: general-xxl@yandex.ru

Севрук Ірина Миколаївна, асистент, кафедра міжнародної економіки, Київський національний торговельно-економічний університет, вул. Кіото, 19, м. Київ, Україна, 02156

E-mail: sevruk_irina@ukr.net

УДК 336.74

DOI: 10.15587/2313-8416.2015.39526

СВІТОВА ВАЛЮТА МАЙБУТНЬОГО У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ

© М.-М. Р. Деревацька

Важливою умовою забезпечення фінансової безпеки будь-якої країни являється стійкість національної валюти, а також оптимальний режим її конвертованості. Тенденція до глобалізації, об'єднання та взаємодія економічних систем призводить до необхідності формування єдиного валютного простору та пошуку тієї грошової одиниці, яка здатна буде опосередковувати процеси обміну товарами і послугами у загальносвітовому масштабі

Ключові слова: фінансова безпека, світова валюта майбутнього, «сукре», «афро», «амеро», кредитні гроші, нефіатні електронні гроші, Bitcoin

An important condition for ensuring the financial security of any country is the stability of the currency, and the optimal mode of convertibility. The trend towards globalization, consolidation and interpenetration of economies leads to the need to create a single currency area and search of the currency, which is able to mediate the exchange of goods and services on a global scale

Keywords: financial security, future world currency, "sucre", "afro", "amero" credit money, non-fiat electronic money, Bitcoin

1. Вступ

У сучасній економічній системі під світовою валютою або глобальною валютою розуміється валюта за допомогою якої проводиться велика частина міжнародних платежів, і яка служить основною резервною валютою. На разі основними світовими та резервними валютами залишаються долар і євро з частками в резервах центральних банків близько 60 % і 26 % відповідно. Валюти другого ешелону – британський фунт, японська ієна, австралійський і канадський долар, швейцарський франк не можуть претендувати на більш помітну роль або за рахунок серйозних економічних проблем (Японія і Великобританія), або за рахунок скромного місця у світовій економіці. Проте, у майбутньому все може змінитися. Тенденція до глобалізації, об'єднання та взаємопроникнення економічних систем призводить до необхідності формування єдиного валютного простору та пошуку тієї грошової одиниці, яка здатна буде опосередковувати процеси обміну товарами і послугами у загальносвітовому масштабі. Безперечно, на роль світової валюти майбутнього нині можуть претендувати одразу кілька валют, що уже досить активно використовуються, але не варто забувати і про можливість появи на фінансовій арені зовсім нової валюти, яка завдяки своїм сучасним характеристикам, рівню захисту, зручності для зберігання та проведення операцій, отримає безперечне лідерство на глобальному фінансовому ринку. Проте, світова валюта не може виникнути нізвідки. Основа такої валюти – це стійкий промисловий комплекс, високотехнологічне виробництво, які не базуються на експорті ресурсів. При цьому не можна забувати про те, що світова валюта – це велика відповідальність для країни, яка її емітує, а відповідно нові проблеми й обов'язки. Таким чином, питання щодо того, яка валюта у майбутньому стане світовою, що апелює до можливості залишення пріоритетної ролі за регіональними валютними союзами, на разі є досить актуальним та цікавим для наукового розгляду.

2. Постановка проблеми

Метою роботи є виявлення можливості створення та ймовірних якісних етичних ознак світової валюти майбутнього або ж встановлення факту необхідності використання однієї із існуючих нині валют на рівні світової грошової одиниці, як неодмінного атрибуту фінансової безпеки будь-якої країни.

Завдання роботи: систематизація матеріалів, що містять результати досліджень щодо того, якою буде світова валюта майбутнього; виявлення переваг та недоліків тих валют, які використовуються нині у якості резервних та регіональних валютних одиниць; аналіз стану використання основних валют сучасності для опосередкування економічних процесів на

міждержавному та глобальному рівнях; розробка пропозицій щодо того, якою повинна бути світова валюта майбутнього та яким чином можна використати сучасні валюти для виконання ними ролі єдиного розрахункового засобу.

3. Огляд літератури

Питання реформування світової валютної системи та спроби визначити, якою буде світова валюта майбутнього, розглядаються у наукових роботах сучасних вітчизняних дослідників. Так, О. І. Гапонюк у своїх працях розглядає проблеми сучасної світової валютної системи [1]; В. В. Кулішов також зробив це питання центром своїх досліджень [2], М. І. Ліфанова вивчає проблеми та перспективи розвитку світової валютної системи в посткризовий період [3]; С. М. Новак цікавиться особливостями еволюції світової валютної системи [4]. Впритул до питання визначення характерних рис світової валюти майбутнього підходить А. Б. Пельо у своїй роботі «Віртуалізація світового фінансового ринку як головна детермінанта розвитку сучасної міжнародної валютної системи» [5]. О. М. Шаров наголошує, що нині більшість країн світу стикнулася із кризою парадигми світової економічної системи [6], що також неминуче призведе до перерозподілу впливів сучасних валют на загальносвітовому рівні у найближчій перспективі. М. А. Швайка пропонує шляхи подолання світової фінансової кризи, запровадження світової резервної валюти і організації міжнародного банку для управління нею [7]. Водночас, ґрунтовного дослідження щодо того, якою може бути світова валюта майбутнього, та як повинні бути організовані механізми її впровадження у світовій валютній системі, у численних проаналізованих наукових роботах виявлено не було.

4. Світова валюта майбутнього: проблеми та перспективи

Глобальна світова фінансова система розвивається дуже активно – і те, що здається не порушним, може через кілька десятиліть стати архаїзмом. Варто згадати, що ще півстоліття тому більшість валют були міцно прив'язані до долара, а сама американська валюта була забезпечена золотим стандартом. Як зазначалося раніше, передумовою досягнення належного рівня фінансової безпеки будь-якої країни є стійкість національної валюти, а також режим її конвертованості. При цьому необхідними передумовами досягнення такого стану є створення ефективної національної валютної системи, наявність валютного ринку та валютних угод. Саме ці критерії є ключовими чинниками валютної безпеки держави, а також безпосередньо впливають на її фінансову безпеку.

Тривалий час роль світової валюти виконував долар США. Проте, уже досить довго серед фахівців-теоретиків та спеціалістів-практиків точаться суперечки щодо того, чи здатен долар і у майбутньому виконувати цю роль ефективно. Різко висловлюється проти цього, зокрема, Б. Айхенгрін [8]. Б. Дж. Коен стверджує, що навряд чи величезний внутрішній борг США дозволить долару зберегти у майбутньому репутацію світової валюти, не зважаючи на майже сторіччя його виконання такої ролі [9]. Початок світової кризи в 2008 році дав старт банківській епідемії краху. Лише деякі американські банки втримали свої фінансові позиції після падіння Lehman Brothers. Боргові зобов'язання США «тягнуть долар вниз». Міжнародні фінансова і валютна системи дали збій. В економіці панує хаос, банкіри та інвестори перебувають у пошуках нової, «твердої», надійної валюти.

По мірі того, як зрушення в структурі глобальних іноземних активів підірвали позиції долара США як світової валюти, на перший план почали виступати валюти країн, ринки яких на разі ще перебувають у стадії формування. Зокрема, Китай демонструє успіхи у світовій економіці, а тому юань цілком може претендувати на роль світової валюти майбутнього. Частка китайської національної валюти в міжнародній торгівлі з року в рік зростає, і зараз сягнула майже 9 %. Експерти пророкують, що недалеким є той день, коли юань зможе стати регіональною резервною валютою в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні, істотно потіснивши долар США. Безумовно, на сьогоднішній день низька вартість китайських товарів і послуг є його конкурентною перевагою і основою економіки. Однак тенденція на разі є такою, що Китай швидко нарощує свої позиції і в сегменті високотехнологічної продукції, де на перше місце виходить якість, а не вартість товару. Згадаймо, що ще років десять тому слова «Китай» і «низька якість» були синонімами, але зараз ми знаємо, що в Китаї є товари всіх цінних категорій. Усі ці факти свідчать на користь широкого використання юаня у світовій практиці. Проте, курс юаня по відношенню до сьогоденних світових валют вже десятиліттями перебуває під контролем компартії. Яка його реальна вартість – знає лише керівництво Китаю та Народного банку, вона може бути суттєво заниженою відносно долара США та євро. Тому після отримання юанем статусу світової валюти (якщо такий факт матиме місце) і виникнення необхідності його вільного курсоутворення, глобальна економіка може виявитись незахищеною від стрімких та неочікуваних валютних коливань. Становлення юаня як світової валюти майбутнього може призвести до зниження курсів нинішніх світових валют – євро і долара.

Ряд економістів, в тому числі і представники Народного Банку Китаю, заявляють, що юань як сильна світова валюта Китаю не потрібен. Підвищивши курс національної валюти, Китай автоматично знизить конкурентоспроможність свого експорту, що негативно вплине на економіку країни в цілому. Незважаючи на ультиматуми західних країн, Китай буде продовжувати дотримуватися своєї політики щодо курсу національної валюти. Останніми роками спо-

стерігається поступове зміцнення юаня по відношенню до долара, але воно відбувається в тих межах і темі темпами, які вигідні економіці Китаю. Тому на разі говорити про юань як світову валюту майбутнього, напевно, ще зарано.

І долар, і юань у якості світової валюти мають одну спільну рису – це валюти однієї держави, яку у якості резервної починають використовувати інші країни. Проте, є інший науковий підхід до вирішення проблеми створення світової валюти майбутнього. Таку роль може виконувати єдина для кількох держав грошова одиниця. Необхідно зазначити, що ще на початку 2000-х років ідеї світових валют майбутнього виникали одна за іншою – в пресі широко обговорювалися «амеро» (єдина валюта США, Канади та Мексики), «сукре» (валюта країн в Латинській Америці), «афро», єдина валюта країн Перської затоки, а також валюти об'єднаних фінансових систем Нової Зеландії та Австралії і Білорусії з Росією. Щодо «амеро», то існували припущення, що «цілком реальнічними виглядають зусилля зі створення Північно-американського союзу в складі США, Канади й Мексики з подальшою емісією нової валюти – амеро й поступовим відходом від міжнародних зобов'язань щодо старих «зелених» доларів, які «житимуть», доки поступово не втратять купівельної спроможності й не вийдуть зі сфери світового грошового обігу й золотовалютних резервів...» [8]. Однак, аналізу балансу ймовірних вигід і втрат для США від реалізації зазначених сценаріїв або ж посилення на конкретні джерела інформації щодо планів США стосовно заміни своєї нинішньої національної валюти новою за при цьому ідеологами не наводилось. Тому дані сценарії є надто абстрактними, і їх можна розглядати як суто теоретико-гіпотетичні [9].

Історія сукре почалась з 3 лютого 2010 року, коли Куба вперше розрахувалася за постачання 360 тон рису з Венесуели 108 тисячами сукре – новою регіональною валютою Латинської Америки. Цей факт потрапив в усі довідники: як приклад початку функціонування нової безготівкової валюти, про створення якої було урочисто заявлено в листопаді 2008 року. Готовність використовувати сукре, за історичною аналогією до використання «переканського рубля» між СРСР та іншими країнами, крім Венесуели і Куби, висловили Болівія, Еквадор, Нікарагуа, Гондурас Домініка, Антигуа і Барбуда, а також Сент-Вінсент і Гренадини. Сукре – це аббревіатура SUCR офіційної назви цієї валюти, що означає – Єдина система регіональної компенсації.

Але один недолік стримує масове застосування сукре і надання йому матеріальної форми – відсутність жвавої торгівлі між країнами-учасницями латиноамериканської «змови» проти долара США. Всі вони дуже далекі одна від одної. Тільки Нікарагуа з Гондурасом мають спільний кордон. Реально сукре поки що не є конкурентом долару США [10].

Афро (англ. Afro) – отримало свою назву за аналогією з євро і амеро. Це планована валюта Африканського союзу. Рішення про її запровадження було ухвалене в Абуджі, столиці Нігерії під час підписання договору про єдиний економічний простір в

Африці. На даний момент введення афро планується на 2028 рік. Щоправда, перспективи цього плану туманні, оскільки багато країн планують приєднатися до інших валютних союзів, так наприклад Кабо-Верде планує увійти до євросони [11].

Нафтові держави Перської Затоки прагнуть до використання власних грошей – халіджі. Ще у 2009 році представники чотирьох країн-учасниць Ради співпраці арабських держав Персидської затоки (РСАДПЗ) – Саудівської Аравії, Бахрейну, Кувейту і Катару – підписали в Ер-Ріяді угоду про єдину валюту. Підписання документа, що передбачає створення єдиного валютного ринку, стало реальністю, не дивлячись на відмову приєднатися до нього з боку двох членів ССАГПЗ – Омана і ОАЕ [12]. На першому етапі «халіджі» повинна бути прив'язана до долара, а потім – до кошика валют, в якій долару відводиться 45 %, євро – 30 %, японської ієни – 20 % і британському фунту стерлінгів – 5 %. Це теж симптоматично: навіть нафтові країни, які отримують весь свій прибуток в доларах, готові зрадити американській валюті. А слідом за цим і нафта перестане торгуватися в доларах, що буде означати повний крах долара в якості світової валюти [13]. Проте, не зважаючи на наміри сторін угоди уже до кінця 2009 року створити єдину валюту – цього не відбулося і понині. Щоправда, на разі учасники угоди оголосили про намір запровадити халіджі, що, до речі, перекладається з арабського як «затока», уже у

2015 році, тому чекати на результат цієї спроби створити чергову світову валюту залишилось недовго, якщо звісно, дату її емісії знову не буде перенесено.

Більшість ідеологів створення нової світової валюти спираються у своїх розробках саме на європейський досвід. Оскільки домовитися про нову валюту в глобальних масштабах надзвичайно складно, то нині цілий ряд представників більш-менш інтегрованих економік виношують плани запровадження своїх власних регіональних валют. Так, АСЕАН, взявши приклад з ЄС, готується створити «азію», причому новий японський прем'єр-міністр Хатояма, очевидно, може очолити цей процес. Казахстан пропонує в рамках ЄврАзЕС заснувати «Євраз» або – для більшої благозвучності – «Євразію». Це буде ще, звичайно, не «наш євро», але вже цілком «наше ЕКЮ». Хоча багато експертів вважають, що на пострадянському просторі розумніше було б не винаходити велосипед валютний, а використовувати у якості спільної валюти російський рубль як грошову одиницю найбільш потужного партнера. Однак це вимагає певного політичного діалогу, на який нині здатний мало хто з лідерів країн ЄврАзЕС [13].

Наведені вище приклади є спробами валютної інтеграції, що стала невід'ємною характеристикою сучасної глобальної економіки. На практиці валютна інтеграція найчастіше відбувається шляхом формування валютної зони, коли невелика та/або бідна країна в односторонньому порядку (неформально) переходить на грошову одиницю більш розвиненої та багатой «країни-якоря» [14].

Поціновувачем ідеї створення єдиної світової валюти майбутнього є видатний економіст, лауреат Нобелівської премії, Р. Манделл. У своєму інтерв'ю, у 2013 році, дослідник запропонував поєднати долар, євро та ієну, щоб на їх основі створити єдину світову валюту з умовною назвою «девайс». При цьому вона може бути чисто віртуальною, а на практиці легко конвертуватися в одну зі складових її валют. Щоправда, як визнав сам вчений, реалізація цієї ідеї вимагає серйозних домовленостей, у тому числі про те, хто буде її емітувати, виконувати роль світового центрального банку, стежити за новим грошовим обігом, тощо [15]. Зараз висловлюються і сміливіші пропозиції: заснувати абсолютно нову світову валюту і назвати її, наприклад, «Глобо» – за аналогією з євро [13].

Протилежною у цьому питанні є позиція вітчизняних вчених, які вважають, що глобальний резервний банк як емітент світової валюти (така ідея активно обговорювалася на початку 2009 року) – приваблива, але нездійсненна мрія, як і світовий уряд, адже експеримент зі спеціальними правами запозичення МВФ ще раз показав, як ідеальні проекти та очікування стикаються з непримиренними конфліктами інтересів, з егоїзмом і диктатом держав, перетворюючись на мінімалістські конструкції. Сучасні держави у своїй більшості не готові поступитися власними правами у внутрішній економічній і фінансовій політиці, не бажають передати їх «світовому» квазіцентральному банку. А без цього створення єдиної світової валюти майбутнього неможлива [16].

Водночас, знаний американський економіст А. Шлезінгер молодший вважає, що лише людство може вирішити, що у собою представляє ідея єдиної світової валюти – мрію, утопію чи реальність [17]. Таким чином, вчений припускає, що у майбутньому створення світової валюти є цілком можливим явищем. Такої ж думки дотримуються і координатори проекту Об'єднаної майбутньої світової валюти. «Ми вважаємо, що створення нової єдиної валюти – історичний, економічний і, дійсно неминучий соціальний процес, здатний привести до того, щоб говорити на єдиній мові і сприяти вродженому бажанню людства рухатися до істинних принципів миру, свободи, і розуміння» – заявив С. Сассол, координатор цього проекту у 2009 році [18]. Проте, широкою підтримки громадськості та міжнародного резонансу ініціаторам цього проекту не вдалося домогтись.

Жоден проект по створенню єдиної світової валюти поки що не ознаменувався реальними діями щодо його впровадження, а боргова криза в Євросоні продемонструвала, наскільки ризикованими є такі проекти по створенню окремих регіональних валют: в період економічної стабільності єдиний валютний режим сильно гальмує найбільші країни, що розвиваються, в період же кризи страждають навіть найбільш надійні економіки. Слід зазначити певну інерційність валютних систем, попри те, що життєздатність тієї або іншої валюти повністю визначається потужністю провідних економік. Істотний дисбаланс впливовості між декількома центрами сили і рештою світу робить нині нереалістичним сценарій впрова-

дження нової світової валюти [19]. Нині світ потребує створення світової валютної системи, яка б не належала жодній країні і не використовувала її плодів у власних інтересах [20].

У контексті усього, зазначеного вище, необхідно зауважити, що попри усі труднощі та недоліки, нині усе частіше у науковій спільноті можна почути думки щодо того, що майбутнє валютної системи – не у єдиній світовій валюті, а у кількох регіональних валютах. Зокрема, вітчизняні науковці О. І. Черняк та Д. Р. Кержковська, погоджуючись із В. О. Адріановим, припускають, що такими регіональними валютними зонами можуть стати:

1) рублева зона (Росія, країни-члени Євразійського економічного співтовариства та окремі країни СНД);

2) зона юаня та єні (Китай, Японія, країни АСЕАН та інші країни АТР);

3) валютна зона країн Латинської Америки на базі країн-членів МЕРКОСУР (Бразилія, Аргентина, Парагвай, Уругвай, Венесуела) і країн Андської групи (Болівія, Колумбія, Перу, Венесуела, Еквадор);

4) зона «золотого динара» – арабські країни Близького і Середнього Сходу та інші мусульманські держави (близько 55 країн-членів Ісламського банку розвитку) [21].

Найуспішнішим прикладом валютної регіональної інтеграції є нині можна вважати Європейський союз [22].

Євро багато в чому є унікальною валютою. Незважаючи на те, що в світі існують й інші союзні валюти (наприклад, франк КФА або центральноафриканських франк), більшість валютних союзів складають країни невеликі та малозначні. У випадку ж з введенням євро в 1999 році з обігу зникли такі впливові і значущі валюти, як німецька марка, французький франк чи голландський гульден. У Євросоюзу найвищий у світі рівень ВВП; також це найбільший світовий експортер. Тому євро нині залишається однією із найбільш сильних світових валют.

Коли євро тільки з'явився, багато хто сподівався, що він змістить долар США з позиції провідної світової валюти. Звичайно, вірогідність цього існує і зараз, оскільки Євросоюз, як і раніше, залишається дуже сильною економічною формацією, але невпевненість і побоювання з приводу суверенних боргів визначили вади та слабкі місця цієї валюти. Але якщо тенденції до посилення ролі Євросоюзу на міжнародній економічній арені продовжаться, євро має всі шанси стати більш вагомою альтернативою долару у якості світової валюти [23].

Паралельно із різними валютними нововведеннями в світі фінансів поступово відбувається й інша реформа: все більшого і більшого поширення набувають кредитні гроші. Перевертається сама психологія людства: тепер в моді не збирати на щонебудь, а мати хорошу кредитну історію, щоб отримати позику на будь-який товар або послугу негайно. Тому не виключено, що майбутньою світовою валютою стане саме електронна валюта. Цієї думки дотримуються С. Накамото [24], С. Ло та Дж. К. Ванг [25], К.К. Елвел, М. М. Мерфі, М. В. Зай-ценгер [26],

Ф. Глейзер, К. Ціммерман, М. Хаферкорн, М. К. Вебер, М.Зайрінг [27].

Найбільш незалежними електронними валютами нині є нефіатні електронні гроші, що функціонують на базі електронних мереж, наприклад: Easypay, Qiwi, Rapida, RBK Money, Webmoney, Яндекс.Гроші. Однак абсолютно новим фінансовим інструментом у цій галузі стало створення в 2009 році С. Накамото, реальна особа якого (чи групи осіб) залишається невідомою, електронної пірінгової криптовалюти Bitcoin (від англ. bit — одиниця інформації «біт» і coin — «монета»), що стала першим втіленням ідеї криптовалюти, запропонованої трансгуманістом Pei Wang на кіберпанківських розсилках у 90-х роках минулого століття.

Bitcoin нині – це електронна платіжна система, що використовує однойменні одиниці для обліку. Створення або народження валюти завершилося в 2009 році. Біткоіни – не єдина криптовалюта (існують також літкоін, неймкоін, піпікоін, терракоін і навіть новакоін), проте саме вона – найпопулярніша з усіх, а тому може претендувати на місце світової валюти майбутнього.

Розглянемо особливості функціонування цієї сучасної валюти. Сховищем коштів є файл гаманця, що зберігається на комп'ютері. Bitcoin може бути відправлений будь-якому користувачеві у мережі. На відміну від решти валют, Bitcoin не залежить від якогось центру, що емітує валюти. Дані про переміщення коштів зберігаються в розподіленій базі даних. Неможливо розпоряджатися чужими коштами і витратити одні й ті самі кошти двічі: для гарантування безпеки використовуються криптографічні методи.

Емісія грошей проводиться комп'ютерами користувачів (цей процес отримав назву mining — буквально «видобуток»). Спеціальна програма Bitcoin здійснює обчислення, у процесі яких генеруються монети. Швидкість генерації залежить від потужності комп'ютера. Емісія валюти програмно обмежена. Всього буде згенеровано 21 мільйон монет, після чого емісія припиниться, що виключає можливість інфляції і сприяє зміцненню валюти з часом. Принцип однорангової мережі та відсутність адміністративного центру унеможлиблює державне регулювання і маніпуляції курсом шляхом зміни грошової маси [28].

По-третє, емісія біткоінів здійснюється автоматично, як би сама собою, і її темпи пов'язані із зростанням самої платіжної системи. Це розумно. Нові bitcoin-монети в якості винагороди отримують відносно випадковим чином ті, хто використовує обчислювальні потужності свого обладнання для підтримки роботи системи Bitcoin. Інші особливості і специфічні риси криптовалюти мають більш технічний характер і в основному покликані довести, що: криптовалюту не можна підробити; всі транзакції в криптовалюті зберігаються «назавжди» у пам'яті електронної мережі; можливим є обмін криптовалюти на «звичайні» валюти (долари, євро, рублі) через електронні майданчики, які також не мають нічого спільного з «звичайними» біржами.

Усі названі переваги свідчать на користь використання криптовалюти – Bitcoin або іншої у якості

світової валюти у майбутньому. Проте, аби втілити таку ідею у життя, перш за все необхідно підвищити рівень фінансової грамотності населення та сприяти розширенню комп'ютеризації суспільства, що у перспективі може мати не лише позитивні наслідки. Тому не відкидаючи такої можливості, все ж не варто забувати про традиційні валюти, які уже зараз мають статус світових і можуть ефективно використовуватись для обслуговування економічних процесів.

5. Апробація результатів дослідження

Досвід становлення провідних світових валют – долара і євро свідчить, що міжнародне визнання ці валюти отримували в результаті інтернаціоналізації їх використання у функціях світових грошей. У їх числі: інтернаціональна міра вартості в міжнародних торговельних, кредитних і фінансових операціях; міжнародний засіб платежу в міжнародних розрахунках з торгівлі і в міжнародних валютних, кредитних, фінансових операціях; міжнародний резервний засіб для накопичення офіційних і корпоративних валютних резервів, заощаджень населення і т. д.

Проведемо аналіз використання цих грошових одиниць у якості найбільш вживаних валют світу.

В економічній літературі виділені різні фактори інтернаціоналізації використання національних валют в якості світових: макроекономічні чинники формування національної валюти як світової, місце країни-емітента у світовому ВВП, виробництві, торгівлі, експорті капіталів, міжнародна конкурентоспроможність, відносна стабільність валютного курсу, низький темп інфляції; фактори зміцнення позицій світової валюти, вільна конвертованість валюти, використання цієї валюти в світових офіційних валютних резервах інших країн, розвинений фінансовий ринок, ефективна економічна, у тому числі, грошово-кредитна і валютна політика і її передбачуваність і

послідовність у країні-емітенті; фактори підтримки позицій світової валюти, стан бюджету, платіжного балансу, стан міжнародних резервів, державного боргу та корпоративного боргу, внутрішнього і зовнішнього, стан ринку робочої сили, відносна політична стабільність.

Аналізуючи динаміку основних макроекономічних показників розвитку США і зони євро в 2010–2014 рр., можна відзначити збереження протягом усього періоду наступних тенденцій: зона євро досягла порівнянних з США показників ВВП. Зона євро значно випереджає США за часткою експорту у світовому ВВП, дещо випереджає за чисельністю населення, обсягом кредитного ринку, заощаджень в економіці, інвестицій в основний капітал [29].

Так, на рис. 1 представлено частки окремих країн та ЄС у загальносвітовому обсязі ВВП. Для проведення аналізу було обрано саме ті країни та союз держав, чиї валюти претендують на роль єдиної майбутньої світової валюти.

На основі даних, представлених на рис. 1, приходимо до висновку, що найкращі перспективи щодо того, аби стати майбутньою світовою валютою, має євро, адже саме частка ВВП країн, що використовують цю валюту у якості платіжного засобу, за останні 5 років є найбільшою. Проте, негативною є тенденція до скорочення розміру частки ВВП країн ЄС починаючи з 2010 року, у той час, як частка Китаю поступово зростає. Загалом, частка Китаю у загальносвітовому обсязі ВВП є досить високою для однієї країни – максимальний її розмір у 2014 році склав понад 16 %, і майже наздогнав показник ЄС, до якого, як відомо, входить велика кількість держав, та США, які довгий час були лідерами у структурі світового ВВП. Таким чином, юань також має шанси ствердитись як одна зі світових валют.

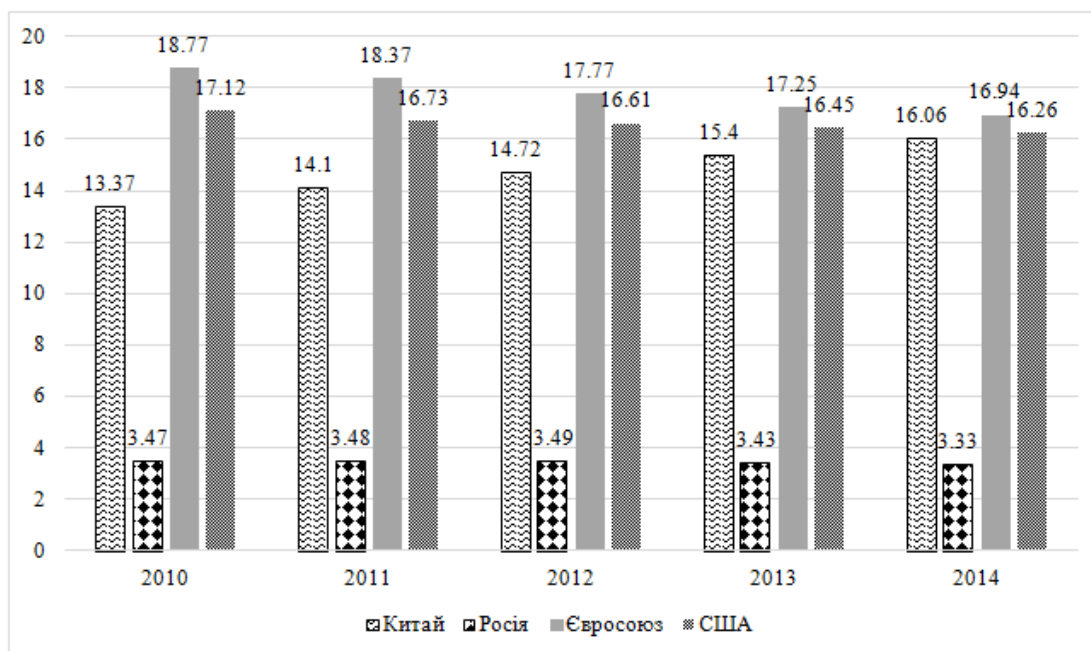

Рис. 1. Частка окремих країн та країн ЄС у загальносвітовому обсязі ВВП, 2010–2014 рр., % Складено на основі [29]

Важливе значення у боротьбі за абсолютну першість на фінансовому ринку для валюти має розмір національного боргу її країни-емітента. За цим показником (рис. 2), США має усі шанси незабаром втратити лідерство у обслуговуванні валютної системи. Країни ЄС також демонструють не досить сприятливі для подальшого розвитку результати. А от Китай та Росія з легкістю можуть покрити власний борг виробленим ВВП, а залишки

валюти допустити до обслуговування світових ринків капіталів.

Оскільки нами робляться спроби визначити, якою буде світова валюта у майбутньому, або яка із сучасних валют буде здатна виконувати цю роль у перспективі, важливе значення має не лише ретроспективний аналіз, але і прогноз на найближчий час. На рис. 3 представлено відомості щодо того, яким буде темп зростання обсягу ВВП у ряді країн світу у 2015 році.

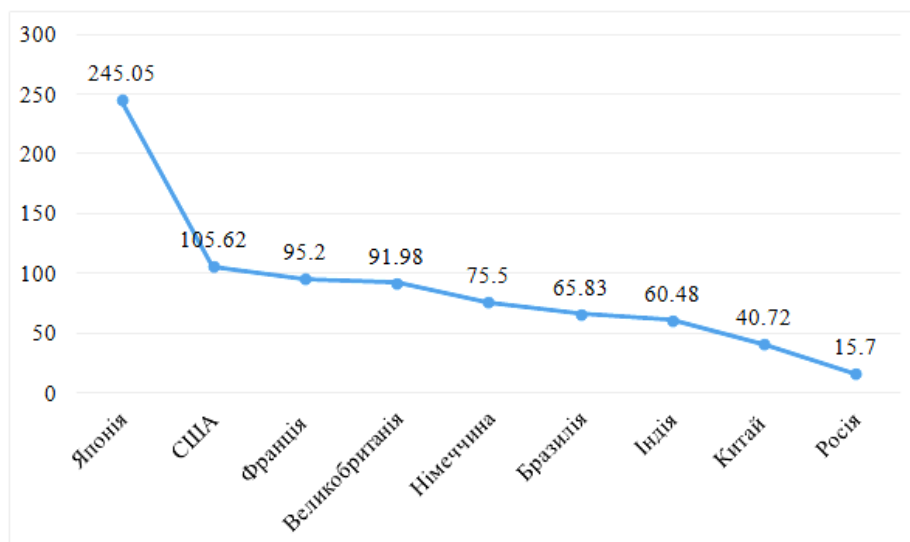

Рис. 2. Розмір національного боргу ряду держав світу у співвідношенні до їх ВВП, 2014 рік, Складено на основі [29]

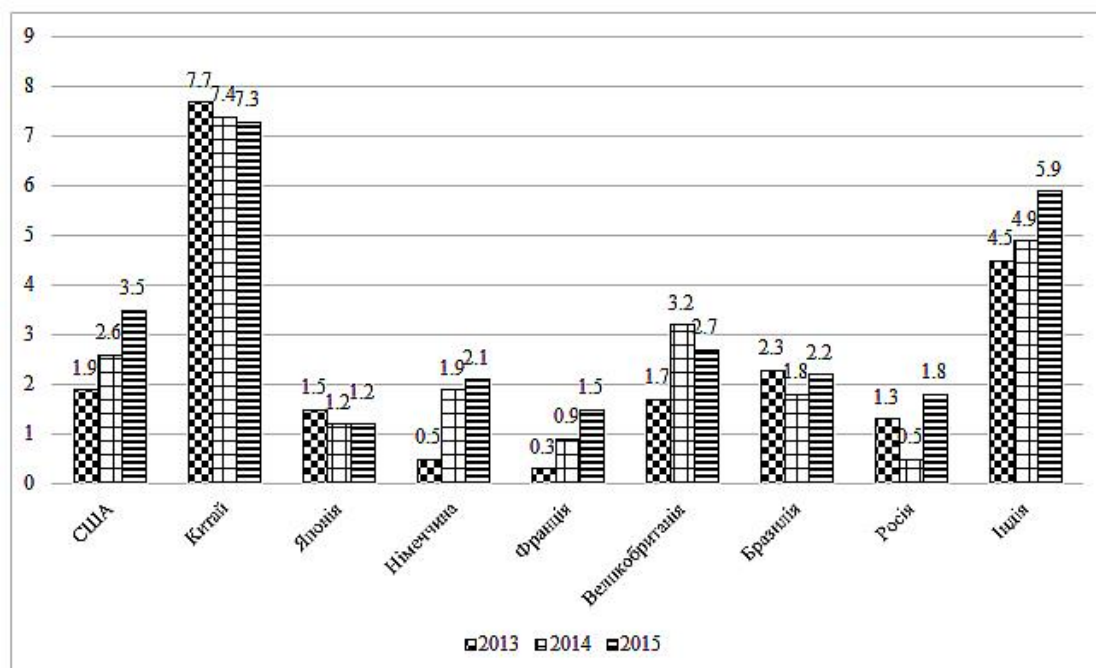

Рис. 3. Темпи зростання ВВП у ряді країн світу, фактичні дані і прогноз, 2013–2015 рр., % Складено на основі [29]

Прогнозні дані рис. 3 свідчать про те, що не у всіх країнах у наступному році прогнозується більш стрімке зростання ВВП, ніж було зафіксовано у 2014 році. Так, у Китаю та Великобританії, за про-

гнозами експертів, дещо сповільниться ріст економіки. Натомість, пришвидшаться темпи зростання ВВП у США, Росії, Франції, Німеччині, Японії. Тому за цим параметром досить непросто спрогнозувати, яка

держава стане лідером у світовій валютній системі у найближчому майбутньому.

Інфляція чинить сильний вплив на валютний курс у довгостроковій перспективі, а у короткостроковій – досить негативно впливає на розвиток економіки країни, оскільки скорочує обсяги реальних доходів як суб'єктів господарювання, так

і населення. Тому навряд чи країна з високим рівнем інфляції зможе запропонувати світові майбутню єдину глобальну валюту. На рис. 4 представлено статистичні дані щодо темпів інфляції у країнах світу, що були обрані нами у якості об'єктів дослідження та уже згадувались у попередніх аналітичних оцінках.

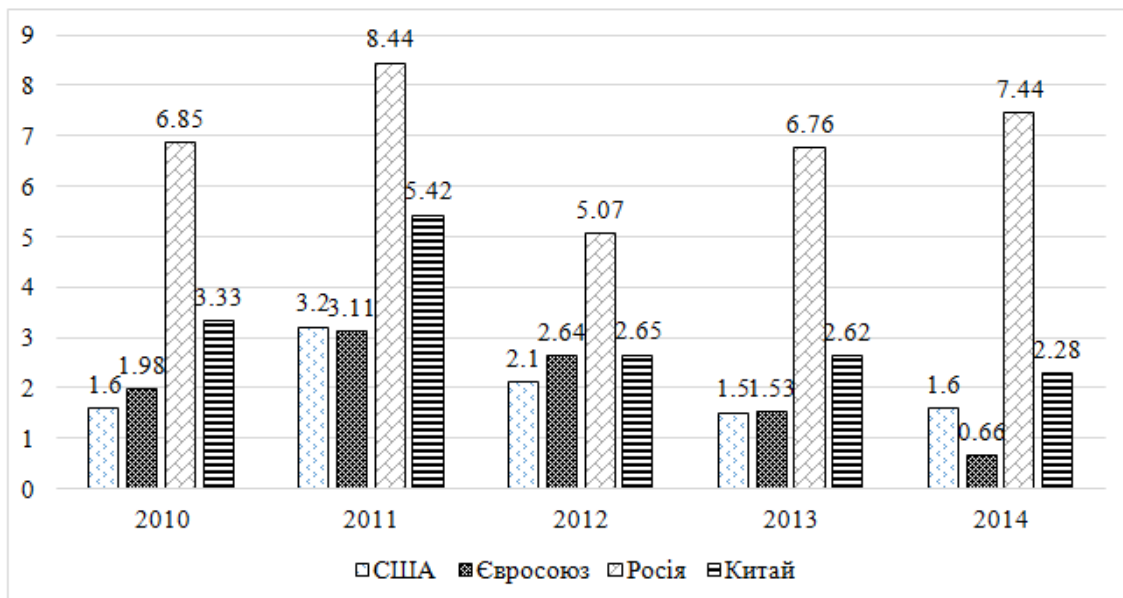

Рис. 4. Темпи інфляції у ряді країн світу та країнах ЄС, 2010–2014 рр., %. Складено на основі [29]

За даними рис. 4, найнижчий темп інфляції зафіксовано станом на кінець 2014 року у Євросоюзі, тому знову ж можемо говорити про перспективи євро у майбутньому. Надзвичайно високий темп інфляції демонструє російський рубль, що на нашу думку, не дає поки що Росії змоги претендувати на роль емітента світової валюти майбутнього. Помірні темпи інфляції спостерігаються у США та Китаю. Проте пам'ятаючи, що усі економічні показники там перебувають під контролем правлячої партії, варто брати до уваги, що ці дані можуть бути не зовсім репрезентативними.

Золотий запас країни – ще один важливий показник її ролі у світовій економічній системі та індикатор господарської стабільності. Історично, золотий запас був резервом для міжнародних платежів, виконував роль недоторканного запасу при внутрішньому обігу дорогоцінних металів. І, нарешті, золотий запас використовували в якості своєрідної страховки, яка дозволила б виплатити кредиторам їх капітали за умови виникнення несприятливої економічної ситуації. На рис. 5 представлено дані, які демонструють, який відсоток загальнодержавного резерву країни становить її золотий запас.

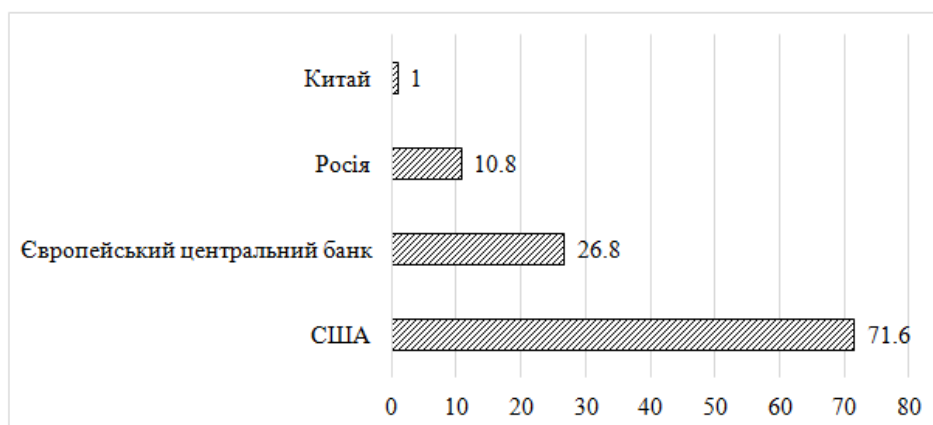

Рис. 5. Частка золотого запасу у загальнодержавному резерві станом на початок 2015 року, %. Складено на основі [29]

Отже, за обсягами золотого запасу стає зрозумілим, чому долар США так довго утримує позицію світової валюти. Однак, не варто забувати, що кожна європейська країна має і власний золотий запас, тому позиція євро на світових фінансових ринках підкріплюється не лише золотим запасом Європейського центрального банку.

Продовжуючи наш аналіз, хотілося б зазначити обсяги основних світових валют в обігу, адже це чи не найбільш очевидний показник їх популярності та використання для опосередкування господарських процесів у сучасній економіці. Так,

станом на 7 січня 2015 року за даними Федеральної резервної системи, у обігу перебуває 1,34 трлн. доларів США, і ще 1,29 трлн. доларів емітовано у формі цінних паперів ФРС [30]. Що ж до євро, то у обігу перебуває нині 17 млрд. євро у формі банкнот та 110 млрд. євро у формі монет [31]. Таким чином, за кількістю банкнот в обігу, долар має значну перевагу перед євро для світового фінансового панування.

Не варто лишати поза межами аналітичного дослідження і криптовалюту, основні з яких представлено на рис. 6.

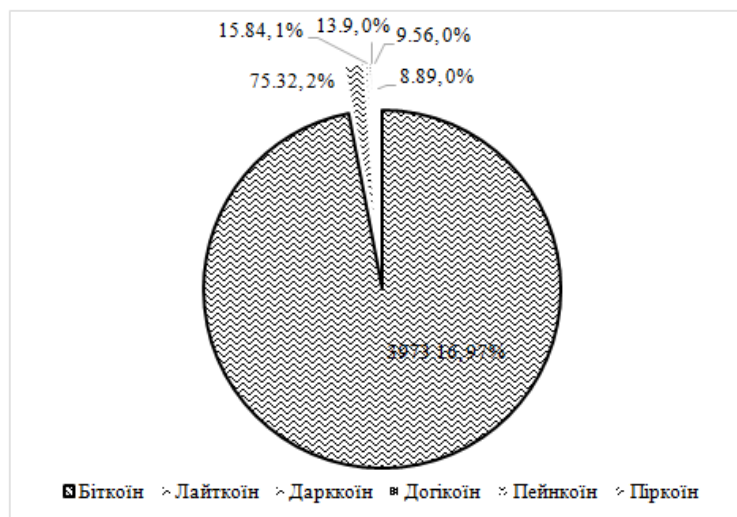

Рис. 6. Обсяги використання криптовалют у загальносвітовому масштабі, початок 2015 року.
Складено за даними [32]

Таким чином, можна констатувати досить значні обсяги обороту на крипторинках капіталів. Крім того, на рис. 6 представлено лише 6 найбільш популярних криптовалют, але на спеціалізованих порталах можна отримати дані по більш ніж 42 віртуальним валютам, які активно використовуються. Курс деяких з них у доларах США досить високий, зокрема, курс біткоїна до долара станом на 15 березня 2015 року – 285,2 дол. США; 1 лайткоїн коштує 2 дол. США, а 1 дарккоїн – 3 дол. США. Тому у перспективі у цих валют є шанс позмагатись за першість у валютному протистоянні.

6. Висновки

Формування нової світової валюти майбутнього як одного з атрибутів фінансової безпеки – дуже складна і комплексна проблема. Проведений аналіз довів, що нині претендувати на роль світової валюти можуть долар і євро, але якщо вести мову про середньострокову перспективу, то за таких умов цілком раціонально видається пропозиція шукати альтернативи традиційним світовим валютам, і з огляду на інформатизацію сучасного суспільства, особливої уваги у цьому контексті заслуговує кібервалюта або криптовалюта. В рамках проведеного дослідження визначено, що найбільш придатною на роль світової з усіх віртуальних валют нині є біткоїн. Однак, для надання їй статусу світової валюти майбутнього, необхідно вирішити наступні проблеми:

– доцільною була б розробка механізму скасування платежу, якого на разі не існує;

– прив'язати курс біткоїну до певного активу, і в умовах економічної нестабільності було б краще, аби це був реальний актив на зразок дорогоцінного металу. Біткоїни - це всього лише набір байтів, простіше кажучи, нулів та одиниць. Як він взагалі може хоч що-небудь коштувати? На відміну від золота, з яким його іноді порівнюють, він абсолютно непридатний для будь-чого, окрім як бути грошима;

– запровадження емісійно-контрольного центру, який зможе урегулювати грошові розрахунки у системі. Біткоїни не випускаються ніяким центробанком або будь-яким іншим емітентом. Нині «добувати» монети під силу лише потужним спеціалізованим серверам, об'єднаним у величезні обчислювальні пули. Таким чином, потенційно можливими є різні шахрайства та махінації з віртуальними грошима;

– доцільно рекомендувати творцям валюти переглянути питання її емісії та збільшення її обсягів у обігу. Біткоїнам як валюті притаманна схильність до дефляції. Дефляційна сутність біткоїну також може стати джерелом проблем. Оскільки його вартість постійно зростає, а кількість обмежена, всі будуть тільки збирати, а не витратити гроші. Виникає питання, що відбуватиметься з такими традиційними та необхідними для сучасного фінансового сектору процесами, як кредитування та інвестування. В результаті

ціни в біткоїнах на всі товари будуть постійно знижуватися, і біткоїн-економіка опиниться у вбивчій дефляційній спіралі.

На разі популярною є думка, що біткоїни – це фінансова піраміда нового типу. Адже ті, хто раніше за інших дізнався про біткоїни, змогли купити їх дешевше. Тепер же вони отримують прибуток за рахунок новачків, яким доводиться переплачувати. Тому існує вірогідність, що як тільки вичерпається число бажаючих придбати цю валюту, курс біткоїну впаде до нуля.

Таким чином, нам вдалось виявити численні проблеми, пов'язані із наданням віртуальній валюті статусу світової, та надати пропозиції щодо їх розв'язання. Проте, якщо все-таки уряди країн світу не будуть здатними сприйняти ідею нового фінансового порядку, який реалізуватиметься у віртуальній площині, а долар та євро суттєво послаблять свої позиції, тоді необхідним буде пошук альтернативного варіанту світової валюти майбутнього.

Отже, у сучасних умовах досить амбіційним рішенням є перехід до дійсно глобальної валюти, яка буде поширюватися поряд з діючими валютами всіх країн. Така валюта має відповідати реальній вартості і стати незалежною від економічних і політичних умов. Щоб реалізувати цю ідею, необхідно, перш за все, створити глобальну фінансову (монетарну) установу, яка буде емітувати світову валюту в залежності від економічних умов у всьому світі. Така фінансова установа буде здатна виступати в якості глобального кредитора для всіх країн. Для цього необхідно створити бездоганний бухгалтерський облік, абсолютно точні механізми управління, що сприятиме зростанню рівня довіри і прийняття нової валюти суспільством.

Література

- Гапонюк, О.І. Сучасна світова валютна система: трансформація розподілу світових золотовалютних резервів [Текст] / О. І. Гапонюк // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2014. – Вип. 1 (2). – С. 265–270.
- Кулішов, В. В. До питання про світову валютно-фінансову систему [Текст] / В. В. Кулішов // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Сер. : Економічні науки. – 2013. – № 1. – С. 356–358.
- Ліфанова, М. І. Проблеми та перспективи розвитку світової валютної системи в посткризовий період [Текст] / М. І. Ліфанова. // Економіка. Управління. Інновації. – 2014. – № 1. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/eui_2014_1_63.pdf
- Новак, С. М. Еволюція світової валютної системи [Текст] / С. М. Новак // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2014. – Вип. 1. – С. 213–220.
- Пельо, А. Б. Віртуалізація світового фінансового ринку як головна детермінанта розвитку сучасної міжнародної валютної системи [Текст] / А. Б. Пельо // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2013. – Вип. 1 (3). – С. 159–163.
- Шаров, О. М. Криза парадигми світової економічної системи (грошово-валютні аспекти) [Текст] / О. М. Шаров // Економічний часопис-XXI. – 2013. – № 1-2 (1). – С. 49–52.
- Швайка, М. А. Шляхи подолання світової фінансової кризи, запровадження світової резервної валюти і

організації міжнародного банку для управління нею [Текст] / М. А. Швайка, А. Б. Пельо // Економіка промисловості. – 2011. – № 1. – С. 8–13.

8. Eichengreen, B. The Dollar Dilemma: The World's Top Currency Faces Competition [Electronic resource] / B. Eichengreen // Foreign Affairs. – 2009. – Vol. 88. – Available at: <http://www.foreignaffairs.com/articles/65241/barry-eichengreen/the-dollar-dilemma>

9. Cohen, B. J. The Future of reserve currencies [Text] / B. J. Cohen. – Finance & Development, 2009. – p. 26–29.

10. Клімовський, С. Майбутнє долара у контексті нових резервних валют [Електронний ресурс] / С. Клімовський, А. Ганжа. – Режим доступу: http://www.ufin.com.ua/analit_mat/drm/130.htm

11. Борисов, Ф. Афро — мечта или реальность? [Электронный ресурс] / Ф. Борисов. – Режим доступа: http://www.dengi-info.com/interesting_money/?nid=262

12. Павлов, В. Перська затока отримає єдину валюту [Електронний ресурс] / В. Павлов. – Режим доступу: <http://news.tochka.net/ua/93855-persidskiy-zaliv-poluchit-edinuyu-valyutu>

13. Міловзоров, А. Смерть долара буде довгою і болісною [Електронний ресурс] / А. Міловзоров. – Режим доступу: <http://jajazz.ru/smert-dolara-bude-dovgoyu-i-bolisnoyu>

14. Казарінов, Д. В. Міжнародний досвід регіональної валютної інтеграції [Текст] / Д. В. Казарінов // Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту. – 2012. – Вип. 3 (13). – С. 140–153.

15. Манделл, Р. От кризиса мир спасёт единая валюта [Электронный ресурс] / Р. Манделл. – Режим доступа: <http://delyagin.ru/citation/45358-ot-krizisa-mir-spasyot-edinaya-valyuta-laureat-nobelevskoj-premii-po-yekonomike-robert-mandell.html>

16. Прогноз розвитку світової валютної системи до 2015 року [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.ufin.com.ua/analit_mat/drm/097.htm

17. Schlessinger, A. Jr. Official site United Future World Currency [Electronic resource] / A. Schlessinger Jr. – Available at: <http://www.futureworldcurrency.com/Documents.asp?DocumentID=3016>

18. Official site United Future World Currency [Electronic resource] / Available at: <http://www.futureworldcurrency.com>

19. Вожжов, А. П. Про причини створення регіональних резервних валют і зміни у світовій валютній системі [Текст] / А. П. Вожжов // Фінанси України. – 2009. – № 3. – С. 62–63.

20. Brown, G. Crisis prevention needed in finance overhaul [Electronic resource] / G. Brownю – Times Online, 2009. – Available at: <http://www.thetimes.co.uk/tto/business/economics/article2216989.ece>

21. Черняк, О. І. Проблеми і перспективи розвитку світової валютної системи в умовах глобальної економічної кризи [Текст] / О. І. Черняк, Д. Р. Кержковська // Науковий вісник ЧДІЕУ. – 2010. – № 1 (5). – С.17–28.

22. Резнікова, Н. В. Роль долара в сценаріях кризового розвитку міжнародної валютної системи [Текст] / Н. В. Резнікова, М. М. Відякіна // Стратегія розвитку України (економіка, соціологія, право): Наук.журнал. – 2013. – № 2. – С. 168–173.

23. Кулицький, С. Про перспективи валютної пари «долар США-євро» у світовій економіці [Текст] / С. Кулицький // Україна: події, факти, коментарі: інформаційно-аналітичний журнал. – 2012. – № 5. – С. 8–30.

24. Nakamoto, S. Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System [Electronic resource] / S. Nakamoto. – Available at: <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf>

25. Lo, S. Bitcoin as Money? [Electronic resource] / S. Lo, J. C. Wang. – No. 14-4. – 2014. – Available at: <http://www.bostonfed.org/economic/current-policy-perspectives/2014/cpp1404.pdf>

26. Elwell, C. K. Bitcoin: Questions, Answers, and Analysis of Legal Issues [Electronic resource] / C. K. Elwell,

M. M. Murphy, M. V. Seitzinger. – Available at: <http://fas.org/sgp/crs/misc/R43339.pdf>

27. Glaser, F. Bitcoin - asset or currency? Revealing users' hidden intentions [Electronic resource] / F. Glaser, K. Zimmermann, M. Haferkorn, M. Weber, M. Siering. – Available at: <http://ecis2014.eu/E-poster/files/0917-file1.pdf>

28. Федорчук, А. Прообраз валюти майбутнього [Електронний ресурс] / А. Федорчук. – Режим доступу: http://gazeta.dt.ua/ECONOMICS/proobraz_valyuti_maybutnogo.html

29. The Statistics Portal [Electronic resource] / Available at: <http://www.statista.com>

30. Матеріали офіційного сайту Федеральної резервної системи США [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.federalreserve.gov/>

31. Banknotes and coins circulation [Electronic resource] / The European Central Bank. – Available at: <https://www.ecb.europa.eu/stats/euro/circulation/html/index.en.html>

32. Bitcoin security [Electronic resource] / Available at: <http://bits.media/>

References

1. Haponyuk, A. I. (2014). Suchasna svitova valyutna systema: transformatsiya rozpodilu svitovykh zolotovalyutnykh rezerviv [The current world monetary system: the transformation of the distribution of the world's gold reserves]. Theoretical and practical aspects of the economy and intellectual property, 1 (2), 265–270.

2. Kulishova, V. V. (2013). Do pytannya pro svitovu valyutno-finansovu system [On the global monetary and financial system]. Bulletin of Zhytomyr State Technological University. Avg.: Economics, 1, 356–358.

3. Lifanova, M. I. (2014). Problemy ta perspektyvy rozvytku svitovoyi valyutnoyi systemy v postkryzovyy period [Problems and prospects of the global monetary system in the post-crisis period]. Economy. Office. Innovations, 1. Available at: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/eui_2014_1_63.pdf

4. Novak, S. M. (2014). Evolyutsiya svitovoyi valyutnoyi systemy [Evolution of the global monetary system]. Financial and credit activities: problems of theory and practice, 1, 213–220.

5. Pegli, A. B. (2013). Virtualizatsiya svitovoho finansovoho rynku yak holovna determinanta rozvytku suchasnoyi mizhnarodnoyi valyutnoyi systemy [Virtualization world market as the main determinant of the current international monetary system]. Theoretical and practical aspects of the economy and intellectual property, 1 (3), 159–163.

6. Sharov, A. M. (2013). Kryza paradyhmy svitovoyi ekonomichnoyi systemy (hroshovo-valyutni aspekty) [Paradigm crisis world economic system (monetary and foreign exchange aspects)]. Economic Journal-XXI, 1-2 (1), 49–52.

7. Shvaika, M. A., Pegli, A. B. (2011). Shlyakhy podolannya svitovoyi finansovoyi kryzy, zaprovadzhennya svitovoyi rezervnoyi valyuty i orhanizatsiyi mizhnarodnoho banku dlya upravlinnya neyu [Ways of overcoming the global financial crisis, the introduction of the world's reserve currency and international organizations for bank management]. Industrial Economics, 1, 8–13.

8. Eichengreen, B. (2009). Foreign Affairs. The Dollar Dilemma: The World's Top Currency Faces Competition, 88. Available at: <http://www.foreignaffairs.com/articles/65241/barry-eichengreen/the-dollar-dilemma>

9. Cohen, B. J. (2009). Finance & Development. The Future of reserve currencies. Finance & Development, 26–29.

10. Klimovsk, S., Ganzha, A. Maybutnye dolara u konteksti novykh rezervnykh valyut [The future of the dollar in the context of new reserve currencies]. Available at: http://www.ufin.com.ua/analit_mat/drn/130.htm

11. Borisov, F. Afro — mechta yly real'nost'? [African – dream or reality?]. Available at: http://www.dengi-info.com/interesting_money/?nid=262

12. Pavlov, V. Pers'ka zatoka otrymaye yedynu valyutu [Persian Gulf single currency will]. Available at: <http://news.tochka.net/ua/93855-persidskiy-zaliv-poluchit-edinyu-valyutu>

13. Milovzorov, A. Smert' dolara bude dovhoyu i bolisnoyu [Death of the dollar will be a long and painful]. Available at: <http://jajazz.ru/smert-dolara-bude-dovgoyu-i-bolisnoyu>

14. Kazarinova, D.V. (2012). Mizhnarodnyy dosvid regional'noyi valyutnoyi intehtratsiyi [International experience of regional monetary integration] Bulletin of the University of East European Economics and Management, 3 (13), 140–153.

15. Mundell, R. Ot kryzysa myr spasjot edynaya valyuta [From crisis, the world will save the single currency]. Available at: <http://delyagin.ru/citation/45358-ot-kryzisa-mir-spasyot-edinaya-valyuta-laureat-nobelevskoj-premii-po-yekonomike-robert-mandell.html>

16. Prohnoz rozvytku svitovoyi valyutnoyi systemy do 2015 roku [Forecast of the global monetary system by 2015]. Available at: http://www.ufin.com.ua/analit_mat/drn/097.htm

17. Schlessinger, A. Jr. Official site United Future World Currency. Available at: <http://www.futureworldcurrency.com/Documents.asp?DocumentID=3016>

18. Official site United Future World Currency. Available at: <http://www.futureworldcurrency.com>

19. Vozhzhov, A.P. (2009). Pro prychny stvorennja regionalnykh valyut i zminy u svitivij valyutnij systemi [The reasons for the creation of regional reserve currencies and changes in the global monetary system]. Finance of Ukraine, 3, 62–63.

20. Brown, G. (2009). Times Online. Crisis prevention needed in finance overhaul. Available at: <http://www.thetimes.co.uk/tto/business/economics/article2216989.ece>

21. Chernyak, O. I., Kerzhkovska, D. R. (2010). Problemy i perspektyvy rozvytku svitovoyi valyutnoyi systemy v umovakh hlobal'noyi ekonomichnoyi kryzy [Problems and prospects of the global monetary system during the global financial crisis]. Scientific Bulletin CHDIEU, 1 (5), 17–28.

22. Reznikov, N. V., Vidyakina, M. M. (2013). Rol' dolara v stsenariyakh kryzovoho rozvytku mizhnarodnoyi valyutnoyi systemy [The role of the dollar in crisis scenarios of the international monetary system]. Strategy of Ukraine (economics, sociology, law): Nauk.zhurnal, 2, 168–173.

23. Kulycky, S. (2012). Pro perspektyvy valyutnoyi pary «dolar SSHA-yevro» u svitoviy ekonomitsi [Prospects currency pair "euro-dollar" in the global economy]. Ukraine: events, facts, comments, information-analytical magazine, 5, 8–30.

24. Nakamoto, S. Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System. Available at: <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf>

25. Lo, S., Wang, J. C. (2014). Bitcoin as Money?, 4–14. Available at: <http://www.bostonfed.org/economic/current-policy-perspectives/2014/cpp1404.pdf>

26. Elwell, C. K., Maureen Murphy, M., Seitzinger, M. V. Bitcoin: Questions, Answers, and Analysis of Legal Issues. Available at: <http://fas.org/sgp/crs/misc/R43339.pdf>

27. Glaser, F., Zimmermann, K., Haferkorn, M., Weber, M. Siering Bitcoin, M. Asset or currency? Revealing users' hidden intentions. Available at: <http://ecis2014.eu/E-poster/files/0917-file1.pdf>

28. Fedorчук, А. Прообраз валюти майбутнього [Prototype of currency of future]. Available at: http://gazeta.dt.ua/ECONOMICS/proobraz_valyuti_maybutnogo.html

29. The Statistics Portal. Available at: <http://www.statista.com>

30. Матеріали офіційного сайту Федеральної резервної системи [The official site of the Federal Reserve System]. Available at: <http://www.federalreserve.gov/>

31. Banknotes and coins circulation. The European Central Bank. Available at: <https://www.ecb.europa.eu/stats/euro/circulation/html/index.en.html>

Деревацька Марія-Маряна Романівна, аспірант, кафедри банківської справи, ІМПО Університету банківської справи НБУ, вул. Андріївська, 1, м. Київ, Україна, 01001
E-mail. Maryana.derevatska@gmail.com

УДК 336.63

DOI: 10.15587/2313-8416.2015.39504

УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ НА ОСНОВІ МЕТОДІВ АНАЛІЗУ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ

© О. М. Колодізєв, О. В. Коцюба

Розглянуто відмінності у трактуванні понять «фінансовий» та «грошовий» потік. Визначено суб'єкти зовнішнього середовища, з якими контактує підприємство, внаслідок чого формуються грошові потоки від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності з їх певними параметрами та характеристиками. Проаналізовано підходи науковців до визначення сутності поняття «ефективного управління грошовими потоками», визначено основні етапи управління ними

Ключові слова: фінансовий потік, грошовий потік, управління грошовими потоками

Differences in the interpretation of the concepts of "financial" and "money" flow are considered. Subjects of the environment, with which the company is contacted, are determined. Due to this, the cash flows generated by operating, investing and financing activities of certain parameters and characteristics. Scientific approaches to defining the essence of the concept of "effective cash flow management" are analyzed, the main stages of its management are determined

Keywords: financial flow, cash flow, cash flow management

1. Вступ

Суб'єкти господарювання є основою функціонування національної та світової економіки. Головною задачею їх діяльності залишається формування системи ефективного управління грошовими потоками підприємств як складової фінансового планування. Практика підтвердила, що грошові кошти – найцінніший актив суб'єктів господарювання, а отже аналіз, контроль і обґрунтоване ефективне управління ним покликані забезпечити нормальний розвиток організації в цілому. Особливо важливим це стає в умовах ринкової економіки, коли функціонування суб'єктів господарювання являє собою складний динамічний процес, який ускладнюється циклічним характером обігу грошових коштів. Будь-яке керівництво в таких умовах має шукати ефективні шляхи та визначити джерела фінансування, забезпечуючи при цьому оптимальну структуру грошових потоків, раціональне розміщення наявних коштів у відповідних елементах активів, достатній рівень ліквідності та платоспроможності підприємства у довгостроковій перспективі, що зрештою дозволить забезпечити його стійкий подальший розвиток.

2. Аналіз літературних даних та постановка проблеми

Дослідженням теоретичної сутності та основних параметрів фінансових та грошових потоків в діяльності економічних суб'єктів займалися як вітчизняні, так і зарубіжні вчені: Бланк І. А., Мороз Л. І., Ремнева Л. М., Майборода О. В., Азаренко-

ва Г. М., Опарін В. М. та інші. Багатоаспектність окресленої проблеми і недостатність вирішення теоретичних питань щодо аналізу грошових потоків та ефективного управління ними викликає необхідність подальшого дослідження з метою розробки як теоретичних положень, так і конкретизації методичних підходів щодо їх удосконалення. Системний характер розробки необхідних організаційних методичних заходів підтверджує актуальність обраної теми.

У спеціальній науковій літературі, присвяченій окремим аспектам фінансового менеджменту можна дослідити такі поняття як «фінансовий потік» та «грошовий потік». Результати аналізу наукових праць дозволяють стверджувати, що деякі вчені-економісти ототожнюють дані поняття, а інші – бачать певну різницю між ними. У зв'язку з цим постає необхідність уточнення визначень сутності даних понять на основі опрацювання і систематизації існуючих точок зору вітчизняних та закордонних авторів, також їх подальшого узагальнення.

Розглядаючи теоретичну основу поняття «фінансовий потік», доцільно виділити декілька підходів до його визначення: як складову динамічної логістичної системи; як грошовий потік; як цілеспрямований рух ресурсів, в тому числі грошових.

Представниками першого підходу є Концева В. В., Костенко С. С., Мороз Л. І. та інші вчені. З їх точки зору поняття «фінансовий потік» розглядається як цілеспрямований рух грошових коштів, пов'язаний з товарними та інформаційними потоками,